

Bruksela, 27 lutego 2024 r.
(OR. en)

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2023/0323(COD)

6586/1/24
REV 1

COMPET 166
MI 169
IND 78
ECOFIN 179
FIN 156
CODEC 478
IA 47

NOTA

Od:	Komitety Stałych Przedstawicieli (część I)
Do:	Rada
Dotyczy:	Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych – Debata orientacyjna

Przed debatą orientacyjną, która odbędzie się na posiedzeniu Rady ds. Konkurencyjności 7 marca 2024 r., delegacje otrzymują w załączeniu notę informacyjną prezydencji na temat wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych.

Nota informacyjna prezydencji**Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych****Debata orientacyjna****1. Wniosek Komisji**

Faktury płacone z opóźnieniem to problem, z którym borykają się firmy ze wszystkich sektorów we wszystkich państwach członkowskich UE. Szczególnie negatywnie wpływa on na małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), które są zależne od regularnych i przewidywalnych przepływów środków pieniężnych i mają mniejszy dostęp do płynności niż duże firmy.

MŚP, które otrzymują płatności z opóźnieniem, muszą pokrywać wynikające z tego niedobory płynności z krótkoterminowych pożyczek, co podnosi ich koszty finansowania. Ograniczenie opóźnień w płatnościach to jeden z kluczowych elementów zapewniających MŚP płynność, której bardzo potrzebują, aby inwestować w innowacje lub przenosić zmniejszenie kosztów na konsumentów.

Mając to na uwadze, przyjęto dyrektywę w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach¹, która ma chronić europejskie firmy, zwłaszcza MŚP, i zwiększać ich konkurencyjność. Mimo to opóźnienia w płatnościach są obecnie przyczyną 25% upadłości w UE. Dlatego też 12 września 2023 r. Komisja opublikowała wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych. Celem jest wyeliminowanie niedociągnięć wspomnianej dyrektywy i poprawa dyscypliny płatniczej wszystkich zainteresowanych podmiotów oraz ochrona przedsiębiorstw przed negatywnymi skutkami opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych. Proponowane rozporządzenie należy do szerszego pakietu pomocy gospodarczej dla MŚP, który zawiera także dyrektywę w sprawie uproszczenia przepisów podatkowych dla MŚP oraz zapowiedziany przez Komisję zestaw środków ułatwiających MŚP prowadzenie działalności, zwiększających ich dostęp do finansowania i wykwalifikowanej siły roboczej oraz wspierających MŚP w całym cyklu życia przedsiębiorstwa.

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/7/UE z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (wersja przekształcona) (Dz.U. L 48 z 23.2.2011, s. 1–10).

Zaproponowana przez Komisję zmiana przepisów o opóźnieniach w płatnościach polega na zastąpieniu obowiązującej dyrektywy rozporządzeniem, które ma przewidywać, że wiążący maksymalny termin płatności dokonywanych w ramach wszystkich transakcji handlowych między przedsiębiorstwami lub między przedsiębiorstwami a organami publicznymi wynosi 30 dni. Zgodnie z proponowanym aktem wypłata odsetek i opłat z tytułu rekompensaty ma być automatyczna w przypadku opóźnienia płatności. Tym nowym środkiem towarzyszyć będą solidne ramy egzekwowania przepisów. Rozporządzenie ma ułatwić przedsiębiorstwom korzystanie z przysługujących im praw dzięki zmniejszeniu obciążeń związanych ze skutecznym dochodzeniem roszczeń w drodze mediacji, a także uprości dostęp do takiego skutecznego dochodzenia.

W ocenie skutków Komisja podaje, że nowe przepisy ograniczą opóźnienia w płatnościach o 35%. Ponadto istotnie skrócony ma zostać czas, jaki firmy spędzają na ściganiu swoich dłużników – pozwoli to europejskim przedsiębiorstwom zaoszczędzić 340 mln osobogodzin, co w przeliczeniu daje 8,7 mld EUR. Oprócz bezpośrednich korzyści pieniężnych nowe przepisy powinny przyczynić się do bardziej sprawiedliwej redystrybucji płynności w gospodarce oraz do zmniejszenia zależności MŚP od zewnętrznego finansowania. Celem jest ochrona MŚP, którym często brakuje siły przetargowej i które często zmuszone są akceptować nieuczciwe warunki płatności.

Instrumentem zaproponowanym przez Komisję w ramach przeglądu jest rozporządzenie. Zdaniem Komisji rozporządzenie zapewnia liczne korzyści, w tym możliwość eliminowania problemów związanych z transgranicznym aspektem opóźnień w płatnościach. Rozporządzenie gwarantuje, że przepisy dotyczące kluczowych kwestii, takich jak maksymalny termin płatności i maksymalny czas trwania procedury weryfikacji, stopa procentowa odsetek za opóźnienia w płatnościach i kwota zryczałtowanej rekompensaty, będą takie same w całej UE i będą stosowane bezpośrednio. Dzięki temu zapewnione zostaną równe warunki działania we wszystkich państwach członkowskich.

Jednocześnie państwa członkowskie będą mogły przyjąć bardziej rygorystyczne przepisy dotyczące niektórych aspektów. Zachowałyby też możliwość wprowadzania krótszych terminów płatności w przepisach krajowych. W wyjątkowych przypadkach można będzie przewidzieć w prawie krajowym procedurę przyjęcia lub weryfikacji, ale nastąpi to wyłącznie wtedy, gdy będzie to absolutnie konieczne ze względu na szczególny charakter towarów lub usług. Taką procedurę będzie trzeba wyraźnie opisać w umowie, a czas jej trwania również nie może przekraczać 30 dni. Ponadto w rozporządzeniu mają zostać określone obowiązki dotyczące organów odpowiedzialnych za egzekwowanie prawa, systemów mediacji, zarządzania wierzytelnościami, szkoleń z zakresu wiedzy finansowej oraz obowiązki dotyczące nieuczciwych praktyk i postanowień umownych, ale państwom członkowskim pozostawiona zostanie możliwość uzupełnienia tych przepisów zgodnie z prawem krajowym.

Proponowane rozporządzenie ma mieć zastosowanie do płatności dokonywanych w ramach transakcji handlowych, czyli transakcji między przedsiębiorstwami lub między przedsiębiorstwami a organami publicznymi (gdy dłużnikiem jest organ publiczny), które prowadzą do dostawy towarów lub świadczenia usług za wynagrodzeniem. Dostawa towarów lub świadczenie usług obejmuje projektowanie i wykonywanie robót publicznych, robót budowlanych oraz robót inżynieryjno-budowlanych.

Rozporządzenie nie będzie miało zastosowania do płatności za transakcje z udziałem konsumentów, płatności stanowiących odszkodowanie oraz płatności związanych z długami, które są przedmiotem postępowania upadłościowego, w tym postępowania dotyczącego restrukturyzacji długu.

Nowy akt ma zobowiązać państwa członkowskie do wyznaczenia organów krajowych odpowiedzialnych za jego egzekwowanie. Organy te mają współpracować z Komisją i innymi odpowiednimi krajowymi organami egzekwowania prawa. Rozporządzenie ma zawierać wykaz uprawnień, którymi organy te muszą dysponować.

2. Stanowisko państw członkowskich

Państwa członkowskie zasadniczo popierają uwzględnianie interesów MŚP i przyłączają się w dużym stopniu do argumentów Komisji. Wiele z nich uważa, że wprowadzenie przewidywalnych warunków płatności poprawiłoby kulturę zachowań płatniczych w Europie, lepiej określiłoby swobodę zawierania umów, stworzyłoby bezpieczniejsze otoczenie biznesowe, nasiliłoby przepływy środków pieniężnych, stymulowałoby inwestycje i tym samym zwiększyłoby konkurencyjność unijnych firm, w szczególności MŚP.

Jednak duża część państw członkowskich oraz liczne zainteresowane podmioty wyraziły w odniesieniu do wniosku Komisji obawy związane z tym, że rozporządzenie może naruszać swobodę zawierania umów, że nie daje czasu na inspekcję dostarczonych towarów lub usług i że może kolidować z przepisami krajowymi. Te państwa członkowskie i podmioty stwierdziły, że warunki poszczególnych płatności są ważną częścią umów zawieranych przez przedsiębiorstwa i że wiele funkcjonujących modeli biznesowych opiera się na długich terminach płatności. Według nich ograniczenie swobody zawierania umów zachęcałoby firmy do przenoszenia stosunków umownych do krajów nienależących do UE.

Dlatego znaczna większość państw członkowskich sprzeciwia się zaproponowanej maksymalnej długości terminu płatności wynoszącej 30 dni i ogólnie uważa ją za nieproporcjonalną interwencję ze strony prawodawcy. Apeluje – mając na uwadze fakt, że obecna dyrektywa już rzutuje na swobodę zawierania umów i że ograniczenie tej swobody jest uzasadnione interesem ogólnym, czyli dobrą kondycją ekonomiczną firm, a zatem dobrą kondycją ekonomiczną UE – o bardziej elastyczne przepisy oraz zapewnienie partnerom biznesowym (zwłaszcza jeżeli są to przedsiębiorstwa tego samego rozmiaru) możliwości negocjowania własnych warunków płatności. Dłuższe terminy płatności mogą być przedmiotem wzajemnych uzgodnień i nie muszą świadczyć o nierówności siły przetargowej. Wprowadzenie rygorystycznych limitów terminów płatności oznaczałoby, że w różnych sytuacjach biznesowych trzeba stosować te same przepisy.

Z tą kwestią ściśle powiązane są również wątpliwości państw członkowskich co do wyboru instrumentu prawnego, a w szczególności co do pełnej harmonizacji, którą zapewnia rozporządzenie. Skutkowałaby ona traktowaniem bardzo zróżnicowanych sytuacji biznesowych w ten sam sposób i zostawiałaby bardzo ograniczone pole manewru państwom członkowskim, jeśli chodzi o dostosowywanie przepisów do okoliczności krajowych.

Zgłoszono też obawy co do obciążeń administracyjnych, które proponowane rozporządzenie nałożyłoby na przedsiębiorstwa i organy publiczne. Mowa tu w szczególności o głównych wykonawcach w ramach zamówień publicznych na roboty budowlane, którzy musieliby przedstawiać dowód na to, że dokonali płatności na rzecz swoich podwykonawców.

Oprócz tego niektóre państwa członkowskie zasygnalizowały, że problemem dla nich byłoby ustanowienie organów krajowych dopilnowujących przestrzegania nowego rozporządzenia. Obok obaw dotyczących obciążeń administracyjnych i kosztów związanych z utworzeniem i funkcjonowaniem tych organów publicznych zgłoszono też wątpliwości co do zakresu uprawnień, które organy te miałyby otrzymać zgodnie z proponowanym rozporządzeniem, a w szczególności co do nałożenia się kompetencji tych organów z kompetencjami sądów i trybunałów, co mogłoby skutkować powstaniem dwóch rodzajów równoległych procedur.

3. Pytania na debacie

Ministrowie są proszeni o ustrukturyzowanie dyskusji wokół dwóch konkretnych aspektów.

- Mając na uwadze cele zmiany dyrektywy w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach, która ma chronić europejskie firmy, w szczególności MŚP, przed takimi opóźnieniami i zachęcać do zmiany w kierunku kultury szybkich płatności, ministrowie są proszeni o przedstawienie opinii na temat wyboru instrumentu prawnego.
 - Uwzględniając konieczność utrzymania dobrej kondycji ekonomicznej firm, w szczególności MŚP, oraz dostrzegając, jak ważne jest to, aby organy publiczne ustanowiły precedens, jeśli chodzi o szybkie płatności, ministrowie są proszeni o przedstawienie opinii na temat propozycji wprowadzenia wiążących terminów płatności wynoszących 30 dni kalendarzowych. Czy należy wprowadzić mechanizmy elastyczności w celu uwzględnienia różnorodności sytuacji, w jakich funkcjonują firmy? Uwagi na ten temat zostaną wzięte pod uwagę podczas przyszłych posiedzeń grupy roboczej.
 - Mając na uwadze cele zmiany dyrektywy w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach i powody tej zmiany, zwłaszcza brak właściwych czynników zniechęcających i niewystarczające mechanizmy egzekwowania przepisów, ministrowie są proszeni o przedstawienie opinii na temat proponowanych organów egzekwowania prawa. Czy – uwzględniając kompetencje sądów i trybunałów w zakresie sporów cywilnych – należy wdrożyć mechanizmy kontroli i egzekwowania przepisów w celu ograniczenia występowania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych?
-